

УДК: 616.715+616.716.4)-008.6-07

У. Д. Телішевська

## ВАЖЛИВІСТЬ СВОЄЧАСНОГО ВИЯВЛЕННЯ НАЙХАРАКТЕРНІШИХ СИМПТОМІВ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ СКРОНЕВО-НИЖНЬОЩЕЛЕПНИХ РОЗЛАДІВ

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

У науковій літературі останніх років багато уваги приділяють діагностиці та лікуванню скронево-нижньощелепних розладів (СНР), а також мультидисциплінарному підходу до реабілітації хворих із цією патологією [1,2]. У публікаціях акцентується увага на необхідності зміни усталених поглядів на діагностику і лікування таких розладів [3].

Взаємодія елементів щелепно-лицевої системи (щелеп, зубів, оклюзійних співвідношень, компонентів скронево-нижньощелепних суглобів (СНЩС), жувальних і м'язів) є індивідуально збалансованою і пов'язаною з психоемоційним станом людини [4,5]. Порушення однієї ланки призводить спочатку до порушень співвідношень, а потім до порушень взаємодії. Рання діагностика СНР особливо важлива для уникнення ятрогенних ускладнень [6]. Тому обстежувати і лікувати таких пацієнтів потрібно комплексно, з урахуванням усіх елементів жувального апарату.

Метою дослідження стало питання своєчасного виявлення симптомів, найхарактерніших для СНР.

### Матеріали та методи дослідження

Обстежили 217 студентів стоматологічного факультету Львівського національного медичного

університету імені Данила Галицького віком від 17 до 34 років; чоловіків – 90, жінок - 127. Обстеження проводили за загальноприйнятими принципами суб'єктивного й об'єктивного досліджень. Особливу увагу звертали на визначення чотирьох симптомів, характерних для СНР: біль при пальпації суглобів, наявність шумів у суглобах, біль при пальпації жувальних м'язів, порушення траєкторії відкривання рота [1,2].

Подальші статистичні дослідження здійснено за такою схемою:

- явність тільки одного симптому й аналіз;
- наявність двох симптомів та їх аналіз;
- наявність трьох симптомів та їх аналіз;
- наявність чотирьох симптомів та їх аналіз.

### Результати дослідження та їх обговорення

Серед усіх 217 обстежених, які раніше не звертали особливої уваги на стан своїх СНЩС, тільки один симптом можливих розладів виявлено у 80 обстежених (36,87±3,28%), з них чоловіків – 38,89±5,13%, жінок – 35,43±4,24%, що вказує на майже рівномірну появу одного симптому, незалежно від статі (рис. 1).

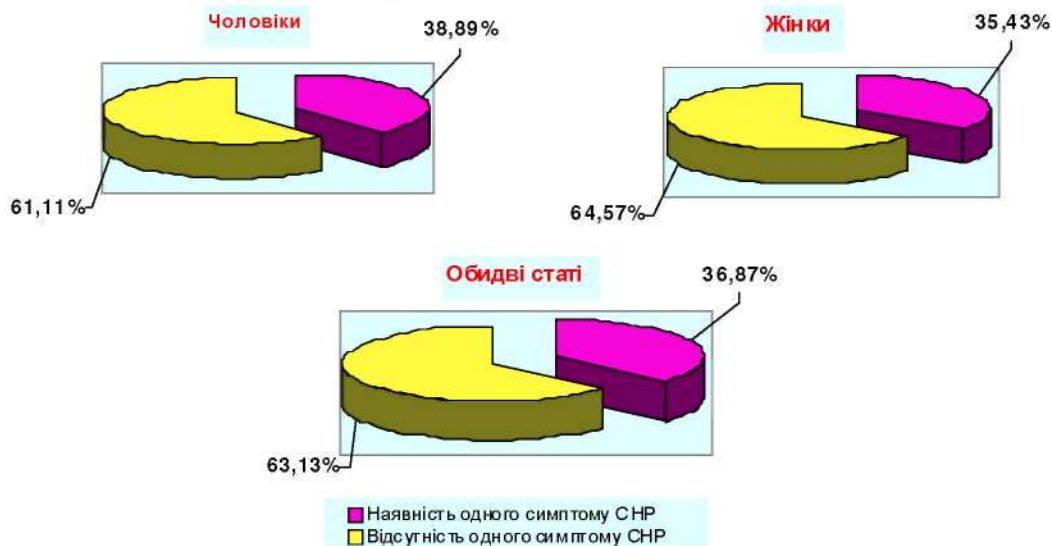


Рис. 1. Частота виявлення тільки одного симптому СНР у обстежених

Детальний аналіз засвідчив, що серед усіх поодиноких симптомів превалюють "наявність шумів у суглобах" – 60,0% для обох статей із переважанням цього симптому в чоловіків (68,5%) над

жінками (53,4%) на 15,1%, а також "порушення траєкторії відкривання рота" – 36,2% для обох статей із переважанням жінок (42,2%) над чоловіками (28,6%) на 13,6% (табл.1).

Таблиця 1  
Наявність тільки одного симптому СНР у обстежених

Симптом	Чоловіки		Жінки		Загалом	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Біль при пальпації суглобів	0	0,0	1	2,2	1	1,3
Наявність шумів у суглобах	24	68,5	24	53,4	48	60,0
Біль при пальпації жувальних м'язів	1	2,9	1	2,2	2	2,5
Порушення траєкторії відкривання рота	10	28,6	19	42,2	29	36,2
Загалом	35	100,0	45	100,0	80	100,0

Наявність двох симптомів СНР у різних комбінаціях виявлено в 74 обстежених (34,1%±3,22%) без суттєвої різниці між чоловіками (32,22±4,93%)

та жінками (35,43±4,24%) (рис. 2).

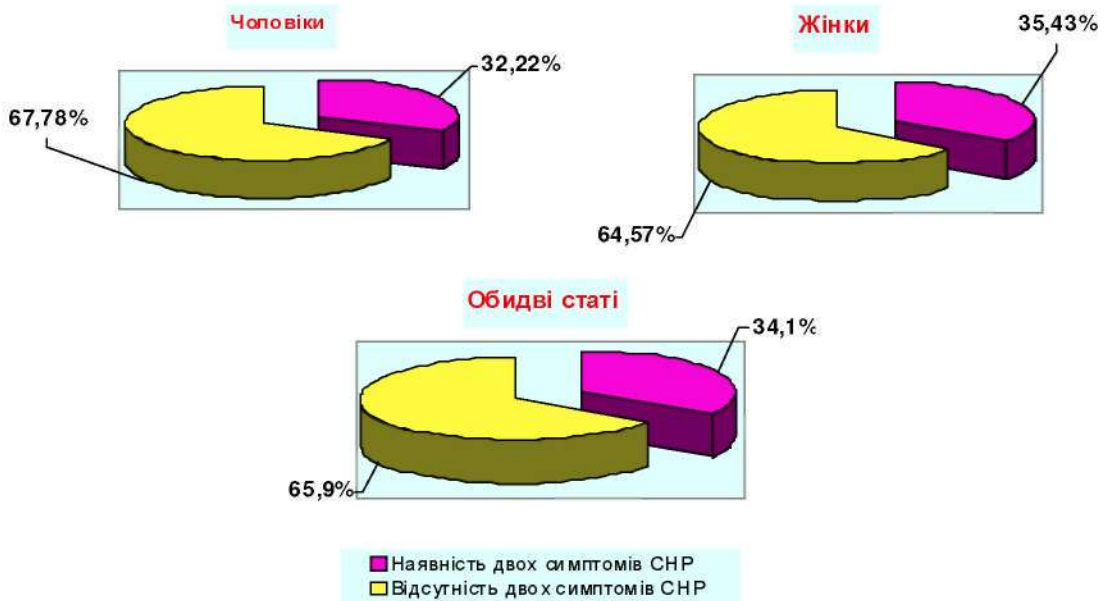


Рис. 2. Частота виявлення двох симптомів СНР у обстежених

При детальній оцінці якісного складу двох симптомів виявлено значне переважання такої комбінації як "наявність шумів у суглобах + порушення траєкторії відкривання рота" - 78,4% для обох статей, із переважанням чоловіків (89,7%) над жінками (71,1%) на 18,6%. Друге і третє місця за частотою займають такі комбінації як "наявність шу-

мів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів" – 8,1% та "біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота" – 6,8% для обох статей, причому останній синдром виявлений тільки в жінок – 11,2% (табл.2).

Таблиця 2  
Наявність двох симптомів СНР у обстежених

Симптом	Чоловіки		Жінки		Загалом	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах	–	–	2	4,4	2	2,7
Біль при пальпації суглобів + біль при пальпації жувальних м'язів	1	3,4	1	2,2	2	2,7
Біль при пальпації суглобів + порушення траєкторії відкривання рота	0	0,0	1	2,2	1	1,4
Наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів	2	6,9	4	8,9	6	8,1
Наявність шумів у суглобах + порушення траєкторії відкривання рота	26	89,7	32	71,1	58	78,4
Біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота	0	0,0	5	11,2	5	6,8
Загалом	29	100,0	45	100,0	74	100,0

Наявність комбінації трьох симптомів СНР виявлена в 17 (7,83±1,82%) обстежених, із них – 5 чоловіків (5,55±2,41%) і 12 жінок (9,45±2,6%), тоб-

то жінки майже вдвічі переважають над чоловіками (рис. 3).

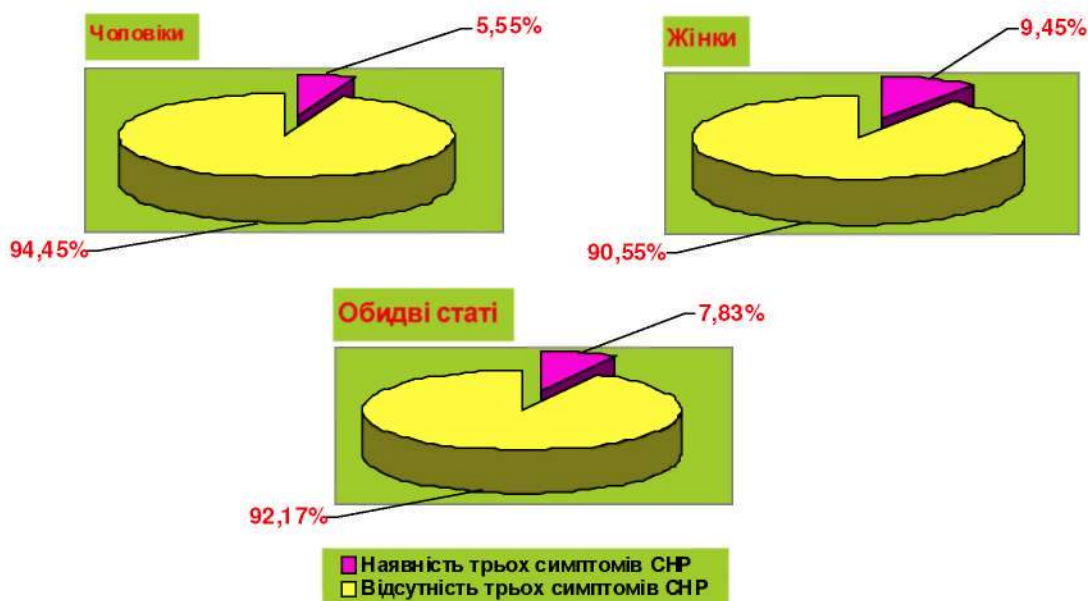


Рис. 3. Частота виявлення трьох симптомів СНР у обстежених

Одночасна наявність трьох симптомів СНР характеризувалася такими сполученнями: "наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота" - 70,6% із переважанням жінок (75,0%) над

чоловіками (60,0%) на 15% та "біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах + порушення траєкторії відкривання рота" - 29,4% із переважанням чоловіків (40,0%) над жінками (25,0%) на 15% (табл. 3).

Таблиця 3  
Наявність трьох симптомів СНР у обстежених

Симптом	Чоловіки		Жінки		Загалом	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів	-	-	-	-	-	-
Біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах + порушення траєкторії відкривання рота	2	40,0	3	25,0	5	29,4
Наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота	3	60,0	9	75,0	12	70,6
Загалом	5	100,0	12	100,0	17	100,0

Комбінування чотирьох симптомів "біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота" виявлено в 6

(2,76±1,11%) обстежених, і всі вони жінки, що склало 4,72±1,88% усіх обстежених жінок (рис. 4, табл. 4).

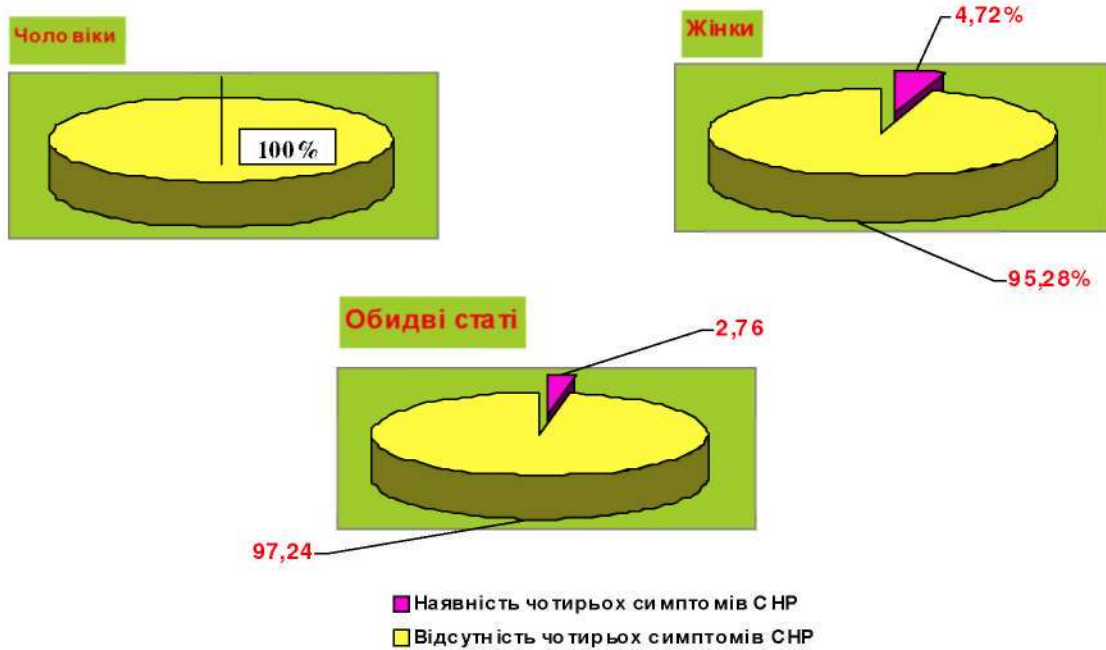


Рис. 4. Частота виявлення чотирьох симптомів СНР у обстежених

Таблиця 4  
Наявність чотирьох симптомів СНР у обстежених

Симптом	Чоловіки		Жінки		Загалом	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Біль при пальпації суглобів + наявність шумів у суглобах + біль при пальпації жувальних м'язів + порушення траєкторії відкривання рота	–	–	6	100,0	6	100,0
Загалом	–	–	6	100,0	6	100,0

Отже, із 217 молодих людей, які раніше не звертали уваги на стан своїх СНЩС, 177 (81,6%) мали від одного до чотирьох вищезгаданих симптомів. За сучасними поглядами провідних щелепно-лицевих артрологів [1,2,3], наявність хоча би двох таких симптомів має зосередити увагу лікаря на можливій патології СНЩС. 74 обстежених (34,1%) потребують детальнішого функціонального обстеження, а 23 (10,6%), які мають 3 і 4 симптоми, є потенційними пацієнтами для здійснення адекватного лікування.

### Висновки

Важливим моментом у оцінці симптомів СНР є первинне обстеження стоматологічного хворого, щоб виявити пацієнтів із підозрою на розлад, учасно запобігти його розвитку, ятрогенним ускладненням і призначити адекватне лікування.

### Література

1. Klinische Funktionsanalyse. Interdisziplinäres Vorgehen mit optimierten Befundbogen / [M.O. Ahlers, H.A. Jakstat, U. Bingel et al.]. – Hamburg:

DentaConcept, 2007 - P. 590. – (3 Erweiterte Auflage).

2. Craniomandibuläre dysfunction. Interdisziplinäre Diagnostik und Therapie / [C. Köneke, H.-N. Büntermeyer, I.El. Bably et al.].– Berlin, Chicago, Tokio: Quintessence publishing Co. Ltd, 2010. – 432 p.
3. Manfredini D. Current concepts on temporomandibular disorders / D. Manfredini – London, Berlin, Chicago: Quintessence publishing Co. Ltd, 2010. – 498 p.
4. Макеев В.Ф. Критерії диференційної діагностики скронево-нижньощелепних розладів, класифікація та загальні клінічні підходи у діагностиці / [В.Ф. Макеев, У.Д. Телішевська, Р.В. Кулінченко, О.Д. Телішевська] // Acta Medica Leopoliensia. Львівський медичний часопис. – 2011. - №4, vol. 17. - С. 56-60.
5. Славичек Р. Жевательный орган. Функции и дисфункции / Р. Славичек. – М., СПб., К., Алматы, Вильнюс, 2008. – 544 с.
6. Петросов Ю. А. Диагностика и ортопедическое лечение заболеваний височно-нижнечелюстного сустава / Ю.А. Петросов. – Краснодар: Совет. Кубань, 2007. – 304 с.

Стаття надійшла  
29.03.2013 р.

#### **Резюме**

Обґрунтовано необхідність оцінки симптомів СНР на первинному обстеженні стоматологічного хворого, щоб виявити пацієнтів із підозрою на розлад, учасно запобігти його розвитку, ятрогенним ускладненням і призначити адекватне лікування.

**Ключові слова:** скронево-нижньощелепний суглоб, скронево-нижньощелепний розлад.

#### **Резюме**

Обоснована необходимость оценки симптомов ВНР на первичном обследовании стоматологического больного, чтобы выявить пациентов с подозрением на расстройство, вовремя предотвратить его развитие, ятрогенные осложнения и назначить адекватное лечение.

**Ключевые слова:** височно-нижнечелюстной сустав, височно-нижнечелюстные расстройства.

#### **Summary**

The necessity to evaluate symptoms of TMD in primary dental examination of the patient is determined in the article, to identify patients with suspected disorder in time, to prevent its development, iatrogenic complications and prescribe adequate treatment.

**Key words:** temporomandibular joint, temporomandibular disorder.